

MOKU'ĀINA 'O HAWAI'I
'OIHANA OLAKINO
KA 'OIHANA OLAKINO
P. O. BOX 3378
HONOLULU, HI 96801-3378

Ma ka pane 'ana, e nānā i ka/iā:
'Ope:

Kepakemapa 29, 2023

I: Nā Hope a pau, Nā Luna Māhele, Nā Luna Limahana, Nā Luna Olakino 'Āpana, a me nā Luna o nā 'Ākena i Pāku'i 'ia

MAI IĀ: Kenneth S. Fink, M.D., M.G.A., M.P.H.
Luna Olakino

KUMUHANA: Polokalamu a Loina Ho'okae 'Ole

Ua ho'ohiki ka 'Oihana Olakino o ka Moku'āina 'o Hawai'i (HDOH) e ho'olako i nā kānaka me ke kīnā o ke kino i ka mea e komo loa ai ma loko o ā polokalamu o ka 'Oihana, nā hana lawelawe, a me nā papa hana me ka ho'okō pū aku i ka paukū 504 o ke kānāwai the Rehabilitation Act of 1973 a me ke kānāwai Americans with Disabilities Act (ADA) of 1990, e like me ia i ho'oponopono 'ia e ka ADA Amendments Act of 2008.¹

Maopopo nō i ka HDOH he pono nō e kōkua 'ia nā kānaka me ke kīnā o ke kino me nā ho'oponopono 'ana e pono ai² i mea e kaulike ai no ka po'e a pau e komo ai i loko o pōmaika'i ai paha i nā papa hana, nā hana lawelawe, a me nā hana a ka HDOH.

'O ka loina o ka HDOH, 'a'ole e pāpā 'ia kekahi po'e me ke kino kīnā i kūpono i ka ho'oponopono 'ana e komo ai i kekahi polokalamu, hana lawelawe, a papa hana paha i mālama 'ia ma lalo o ka HDOH. Na ka HDOH e ho'omalua i nā polokalamu, nā hana lawelawe, a me nā papa hana ma kahi kūpono loa i ho'oponopono 'ia ai e like me ka mea pono no ka po'e me ke kino kīnā i hō'oiā'io 'ia ai ke kīnā.³

Na ka HDOH e ho'olako i nā kōkua e pono ai me ke kāki 'ole a pēia nō ho'i nā hana lawelawe e ho'okō ai i ke kūka'i mana'o 'ana a i 'ole nā hana e komo piha ai i loko o nā polokalamu, nā hana lawelawe, a me nā papa hana i mālama 'ia e ka HDOH

¹ Pāpā nō ho'i ka mea lawelawe i ka ho'okae 'ana ma ka hai limahana 'ana, inā ma muli o ke kīnā o ka kino a pēlā aku nō.

² 'Ōlelo 'ia ma lalo o ka Paukū 504 o ke kānāwai 'o ka Rehabilitation Act no ka ho'oponopono 'ana kūpono e kōkua ai, a 'ōlelo ke kānāwai Title II o ka ADA no nā ho'oponopono 'ana kūpono. No kēia palapala, 'o ke 'ano mana'o o "ho'oponopono 'ana," 'o ia ia mau mea 'elua.

³ E nāna i ke kānāwai 40 C.F.R. § 7.55.

me ka 'āwīwī i hiki a ma ke 'ano e ho'omalū pono ai i ka 'ike pilikino a me ke kū'oko'a o ke kanaka.

He pono nō ko ke kanaka me ke kino kīnā e noi e ho'oponopono 'ia ka mea e pono ai nona. E ho'oponopono 'ia nā mea e pono ai e like me ka mea hiki ā kūpono no ka po'e me ke kino kīnā e komo piha ai i ka polokalamu e pōmaika'i ai i nā hana lawelawe a ka HDOH ma kahi i ho'okae 'ole 'ia ai ma nā hana a pau.

'A'ole e kāohi, uku pāna'i aku, a ho'okae paha ka HDOH a i 'ole kekahi o kona po'e 'ākena i kekahi kanaka no ka ho'okō 'ana i kona pono ma lalo o ka ADA a i 'ole ka Paukū 504, a i 'ole no ke kōkua a kāko'o 'ana paha i ka ho'okō 'ana i kekahi pono ma lalo o ka ADA a i 'ole ka Paukū 504.

Ua pili kēia pilikia a me ka loina i nā hoa lawelawe 'ia ma lalo o ka HDOH, kona mau 'ākena a me nā mea hai i laikini 'ia.

KA HO'ĀKĀKA 'ANA

A. 'O ke 'ano mana'o o ke kino kīnā o ke kanaka, penei nō:

1. ua kīnā ke kino a no'ono'o 'ana paha i kaupalena 'ia ai ho'okahi a 'oi o nā hana ma'amau a ke kanaka i kēlā lā kēia lā;
2. palapala 'ia ka mo'olelo o ke kaupalena 'ana; a i 'ole
3. ua 'ike 'ia nō ke kaupalena 'ana.

B. 'O ke 'ano o ia mea he Kanaka Kūpono me ke Kīnā o ke Kino (ke loa'a ka ho'oponopono 'ana a 'a'ole paha), ua kō iā ia nā koi no ke komo 'ana i nā polokalamu o ka HDOH, nā hana lawelawe, a me nā papa hana.

C. 'O ka ho'oponopono 'ana, 'o ia ka ho'ololi 'ana, 'o ka ho'oponopono 'ana paha o nā lula, nā loina, nā hana paha; ho'ololi 'ia kahi o ke kanaka kino kīnā, 'o ka wehe 'ia paha o kekahi pono hale paha ā hemo, 'o ke kūka'i mana'o 'ana, a i 'ole ke ālailai 'ana no ke ka'a holo; a i 'ole nā mea hana kōkua a lawelawe paha.

Luna Ho'okae 'Ole

Na ka Luna Ho'okae 'Ole e ho'omalū i nā hana a ka HDOH e ho'okō ai i ka Paukū 504⁴ a me ka ADA⁵, me ka ho'okō nō ho'i i nā mea ma lalo nei:

⁴ *E nānā* i ke kōnāwai 40 C.F.R. § 7.85(g): "Ke hai ka HDOH 'umi kumamālima (15) a 'oi paha po'e limahana, nāna e ho'okohu ho'okahi a 'oi kōnaka nāna e ho'omalū i ka hana e ho'okō ai i kona mau kuleana ma lalo o ke kōnāwai [40 C.F.R. Part 7]."

⁵ E ho'omaopopo, he ho'okō ka EPA i ka Paukū Section 504 o ke kōnāwai Rehabilitation Act of 1973, akā, 'a'ole ia ho'okō i ke kōnāwai Title II of the ADA.

Ua komo ka 'ōlelo no ka ADA ma muli o ke kuleana o ka HDOH e ho'okō i ke kōnāwai

A. Na ka HDOH e ho'okō a ho'olako ma nā 'ano kūpono like 'ole nō:

1. he hana e 'ae ana i ke kanaka e ho'olaha i ke 'ano o ke kīnā o ke kino a noi e ho'oponopono 'ia ā kūpono e kaulike ai ke komo 'ana a i mea e komo pono ai ma loko o nā polokalamu, nā hana lawelawe, a me nā papa hana;
2. he hana e mālama ai i ka mo'olelo o ke kanaka ma kekahi 'ano e ho'opalekana ai i ke kūlana pilikino a me ke kū'oko'a o ke kanaka; a,
3. he hana e ho'oponopono ai i ke komo 'ana ā kūpono.

B. Na ka HDOH e mālama i ka ho'omaopopo 'ana no ke 'ano a me ka nui o nā hana lawelawe i ho'olako 'ia i nā kānaka me ke kino kīnā a ho'oponopono nō ho'i i nā koi no ka 'ohi 'ia o ka ho'omaopopo 'ana i māhele o nā loina ho'okō i kēia loina.

C. Na ka HDOH e ho'oponopono e like me ka mea e pono ai ā kūpono i hiki i ka po'e me ke kino kīnā ke komo i loko a pōmaika'i paha i ka HDOH a me kona mau polokalamu, nā hana lawelawe, a me nā papa hana nō ho'i me nā ho'oponopono 'ana i kūpono.

D. Na ka HDOH e ho'omalulu i ka hana ho'oponopono 'ōhumu i ho'okumu 'ia ma loko o kona polokalamu ho'okae 'ole a me ka loina no ka lawelawe 'ana i ka ho'omalulu 'ia o nā 'ōhumu ho'opi'i haki kānāwai Title II of the ADA a i 'ole ka Paukū 504 me ke kaulike. Ua pili nō paha kēia mau hana i nā 'ōhumu a pau i 'upu 'ia, 'o ka ho'opi'i kū'ē nō kekahi i ke noi e ho'oponopono 'ia ka mea e pono ai.

E. Na ka HDOH e ho'olako i nā hana lawelawe kūpono i koi 'ia no ka ho'okō 'ana i ka ADA a me ka Paukū 504 me ke kākī 'ole.

F. Na ka HDOH e ho'olako i ka papa hana a'o i kekahi manawa no nā limahana no ka ho'oulu 'ana i ka ho'omaopopo 'ana no nā mea e pono ai nā kānaka me ke kino kīnā a no ka ho'okō kānāwai 'ana.

Ke Komo 'ana ma Kahi o ka Papa Hana

Na ka HDOH e ho'okō i kona loiloi 'ana iā ia iho a no'ono'o i ka wehewehe 'ia o kahi o ka HDOH i "wahi no ka lehulehu" a i 'ole ke ho'ohana 'ia e ka lehulehu e like me ka mea kūpono. Na ka HDOH e ho'omalulu i kona mau polokalamu a me nā papa hana ma ia mau wahi e ho'okō ai i ke kānāwai 40 C.F.R. § 7.65 i komo ka po'e me ke kino kīnā a i 'ole ke ho'oponopono 'ia ia wahi e like me ka mea kūpono me ka hikiwawe ke nānā 'ia ka polokalamu a papa hana ma kona 'ano piha.

ADA Title II a he mea 'ole kona 'ano inā loa'a mai i ka 'oihana ke kōkua o ke aupuni pekelala.

A. Nā Wahi i Loa'a:

1. 'A'ole koi 'ia ka ho'ololi 'ia o kahi i loa'a ai ke kōkua ke ho'oponopono 'ia ma nā 'ano 'ē a'e i komo piha ai i ka polokalamu. Penei nā hana:
  - a. Ho'oponopono 'ia nā pono hana a i 'ole kahi ma hope o ka nānā 'ia o ke noi.
  - b. Ho'olako 'ia ka hō'ailona kūpono e kuhikuhi ai i nā kānaka no nā mea i ho'oponopono 'ia.
  - c. Ho'one'e 'ia nā limahana a i 'ole nā hana lawelawe i kahi e komo ai.
2. E kūkulu 'ia ka hana holo pakele e ka HDOH no nā kānaka me ke kino kīnā.

B. Kūkulu Hou:

Pono e ho'okumu a kūkulu 'ia kēlā kēia wahi a māhele paha o kahi i kūkulu 'ia ai e ho'ohana ai ka HDOH ma ke 'ano e komo ma'alahi ai ma kahi e ho'ohana ai nā kānaka me ke kino kīnā. E kūkulu 'ia ka ho'oponopono 'ana no nā wahi i loa'a, e like me ka mea i hiki, ho'okumu a kūkulu 'ia e komo ma'alahi ai a ho'ohana 'ia e nā kānaka me ke kino kīnā.

C. Ma Kahi 'Ē:

Ua koi 'ia e hō'ike 'ia ma loko o nā palapala 'aelike no ka ho'ohana 'ia o nā wahi ma waho o kahi o ka HDOH a he ho'okō 'ana ia no ka ho'ohiki e ho'oponopono 'ia ke komo 'ana. Pono e ho'oponopono 'ia ke komo 'ana i loko o ka polokalamu, ka hana lawelawe, a i 'ole ka papa hana a i 'ole pono e ho'oponopono 'ia e like me ka mea kūpono. Inā 'a'ole i ho'omalū piha 'ia kekahi polokalamu, hana lawelawe, a papa hana paha e ka HDOH, na ka HDOH e ho'oikaika e ho'ohiki he ho'olako kēia mau polokalamu, nā hana lawelawe, a papa hana paha i ke kōkua i komo kaulike ai nā kānaka me ke kino kīnā.

Nā Ho'oponopono 'ana:

'A'ole e hō'ole 'ia ka pōmaika'i ma lalo o ka HDOH i ka mea me ke kino kīnā i komo i ka polokalamu, hana lawelawe, a papa hana paha a ka HDOH, 'a'ole 'o ia e ho'okoe a ho'okae 'ia i ke komo 'ana i ka ho'oponopono 'ia o nā hana lawelawe i ho'okumu 'ia no nā kānaka a pau o ka lehulehu.

No kēlā me kēia kanaka ka pono e noi no ka ho'oponopono 'ana e ho'okō ai i ka mea e pono ai 'o ia i mea e hiki ai i ka HDOH ke ho'oponopono kūpono e like me ke noi.

'A'ole pono e loa'a mau nā kōkua, nā hana lawelawe, a i 'ole nā ho'oponopono 'ē a'e i ho'ohana 'ia e nā kānaka me ke kino kīnā e kōkua ai i ke komo 'ana i nā polokalamu, nā hana lawelawe, a me nā papa hana a ka HDOH.

Loina Ho'okae 'Ole no ke Kino Kīnā
Kepakemapa 29, 2023
'Ao'ao 5 o 5

'A'ole pono e ho'oponopono 'ia e ho'ololi ai i ke 'ano o ka polokalamu, ka hana lawelawe, a i 'ole ka papa hana; 'a'ole koi 'ia ka ho'okoe 'ana ma waho o nā koi no ka polokalamu a laikini paha; 'a'ole 'a'e 'ia nā koi hō'ōia; a i 'ole 'a'ole ia e lilo he kuleana ho'omalua ho'oluhi no ka HDOH.

I mea e ho'oponopono ai e like me ka mea kūpono, na ka HDOH e no'ono'o i nā makemake o ke kanaka, a i kekahi manawa kūikawā, no'ono'o i ka palapala i hā'awi 'ia, a me ka loea o ka 'oihana ma ka hana 'ana me nā kānaka me ke kino kīnā.

'A'ole loa e koi ka HDOH e 'ae ka mea me ke kino kīnā i ka ho'oponopono 'ana, ke kōkua, ka hana lawelawe, ka papa hana a i 'ole ka pōmaika'i.

No ke noi 'ana i unuhi 'ana no kēia palapala, e leka aku i kēia wahi: HDOH Non-Discrimination Coordinator, 1250 Punchbowl Street, Honolulu, HI 96813 (Kelepona: (808) 586-4400 a i 'ole e leka uila: doh.nondiscrimination@doh.hawaii.gov). Hiki ke noi nā kānaka i ke kōkua māhele 'ōlelo i mea e noi ai i ke kōkua unuhi palapala.

Non-Discrimination Disability Policy (05/09/2024)
'Ōlelo Hawai'i